

Prípadová štúdia o environmentálnych zásadách práva EU

Zahraničná spoločnosť plánovala v nemenovanom členskom štáte EU podnikat' a to tak, že chcela na pomerne veľkom území ťažiť vzácne kovy ako sú urán a lítium. Podľa predbežných geologických a banských posudkov sa mali tieto vzácne nerasty v danej lokalite nachádzať vo veľkých množstvách, takže ich ťažba a následné prvotné spracovanie bolo ekonomicky vysoko rentabilné. Podnikateľský tlak na povolenie tejto činnosti bol značný, nakoľko sa jednalo o vzácne nerastné suroviny nevyhnutné na prevádzkovanie atómových elektrární, ktoré sa nachádzali v dostupnej vzdialenosti ako i na výrobu batérií, ktorých výroba bola v danej oblasti žiadaná. Ťažba rúd v dostupnej vzdialenosti od miesta ich spracovania a využitia podstatným spôsobom znižovala náklady na výrobu elektrickej energie a batérií.

Miestni obyvatelia boli proti realizácii ťažby týchto nerastných surovín a to z dôvodu obavy o svoje zdravie. Namietali znečistenie podzemných vôd, pôdy a s tým spojené negatívne dopady na životné prostredie vrátane negatívnych dopadov na ľudské zdravie.

Zahraničná spoločnosť predložila posudzujúcemu orgánu spolu so žiadosťou o posúdenie zámeru podľa § 29 zákona EIA v zisťovacom konaní odborné vyjadrenie o tom, že ťažba týchto vzácnych kovov nebude mať negatívny dopad na jednotlivé zložky životného prostredia ani na zdravie miestneho obyvateľstva, pokiaľ objem ťažby týchto nerastných surovín neprekročí určitý objem – 10.000 ton/ročne.

Zahraničná spoločnosť predložila povoľujúcemu správnenému orgánu taktiež kompletnú technickú a technologickú dokumentáciu k realizácii navrhovanej činnosti – k ťažbe ako i k spracovaniu vyťažených surovín, ktorou preukazovala, že k úniku uránu ani lítia za predpokladu dodržania stanoveného objemu ťažby nerastných surovín do podzemných vôd a do okolitej pôdy, nedôjde vôbec, resp. ich únik do podzemných vôd a do pôdy bude iba v takom rozsahu, ktorý nie je spôsobilý negatívne vplývať na zdravie miestneho obyvateľstva.

Príslušný okresný úrad odbor starostlivosti o životné prostredie v zisťovacom konaní po vykonanom dokazovaní aj napriek odporu miestneho obyvateľstva a viacerým protestom vydal rozhodnutie o tom, že navrhovaná činnosť – plánovaná ťažba a spracovanie uvedených nerastných surovín sa nebude ďalej posudzovať podľa zákona EIA. Svoje rozhodnutie odôvodnil iba predloženým odborným vyjadrením.

V nadväzujúcom povoľovacom konaní príslušný banský úrad vydal povolenie na ťažbu. Do výroku rozhodnutia neuložil žiadateľovi žiadne povinnosti ani obmedzenia na ťažbu. Vo výroku povolenia neboli stanovené žiadne opatrenia na pravidelný monitoring hodnôt znečistenia jednotlivých zložiek životného prostredia. Povolenie bolo vydané na ťažbu surovín až do vyčerpania zásob.

Voči právoplatnému povoleniu banského úradu ako rozhodnutiu vydanému v zisťovacom konaní podala žalobu dotknutá verejnosť s miestnou pôsobnosťou a žiadala obidve vydané rozhodnutia zrušiť, pričom namietala, že vydaniu povolenia na ťažbu vzácnych kovov síce predchádzalo zisťovacie konanie, avšak toto konanie nebolo vykonané v súlade so zákonom, nakoľko s dotknutou verejnosťou neboli vykonané žiadne konzultácie. Dotknutá verejnosť podala písomné odôvodnené stanovisko k zámeru ako i následne písomné pripomienky, avšak na jej písomné pripomienky správny orgán nereagoval. Správny orgán sa s nimi nevysporiadal ani v odôvodnení rozhodnutia, ktorým určil, že nie je potrebné vykonať posudzovanie vplyvov na životné prostredie.

Dotknutá verejnosť taktiež namietala porušenie práva na informácie, nakoľko zámer navrhovanej činnosti nebol zverejnený na webovej stránke MŽP.

Otázky:

1/ Na ktoré všeobecné, poprípade aj špeciálne zásady alebo princípy práva EÚ by mohol súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázať, ak by súd vyhovel podanej žalobe a zrušil by ňou namietané povolenie na ťažbu ako i rozhodnutie v zisťovacom konaní?

Všeobecné zásady práva EÚ:

- Predbežnej opatrnosti
- Prevencie
- Proporcionality
- Udržateľného rozvoja

2/ Z akých ďalších dôvodov by mohol súd napadnuté povolenie zrušiť?

Ďalšie dôvody zrušenia rozhodnutí:

- Porušenie práva účasti verejnosti na informácie – nezverejnený zámer
- Porušenie práva účasti verejnosti na rozhodovacom procese- neboli vykonané konzultácie s dotknutou verejnosťou, správny orgán sa nezaoberal so zaslanými písomnými pripomienkami dotknutej verejnosti
- Nebol náležite zistený skutkový stav z hľadiska preskúmania vplyvu navrhovanej činnosti na jednotlivé zložky životného prostredia vrátane zdravia ľudí

Udržateľného rozvoja

3/ Pokiaľ by (hypoteticky) súd chcel zmeniť (ponechať v platnosti) žalobou napadnuté povolenie, za akých podmienok by povolenie na ťažbu prichádzalo do úvahy?

Ak by súd zmenil rozhodnutie banského úradu, tak by musel do výroku doplniť:

- Presný objem ročnej ťažby
- Stanoviť pravidelné, opakovane vykonávané kontrolné merania – tak zvaný pravidelný monitoring a to vo vzťahu ku všetkým zložkám životného prostredia
- Vo výroku určí subjekt, ktorý vo výsledku zodpovedá za vykonanie a vyhodnotenie výsledkov monitoringu
- Ak dôjde k prekročeniu stanovených limitov vplyvu na jednotlivé zložky ŽP, stanoví povinnosť správneho orgánu opakovane vykonať nové konanie o posudzovaní vplyvov na ŽP a určiť nové monitorovacie opatrenia. (obmedzujúce a kontrolné opatrenia)

4/ Ako by mal v konaní o žalobe postupovať súd, ktorý by zistil, že Smernica EIA nebola dostatočne transponovaná do vnútroštátnej právnej úpravy, nakoľko v zákone EIA absentujú ustanovenia článku 8a Smernice EIA týkajúce sa povinného zavedenia opatrení monitoringu?

Ak by zákon EIA neobsahoval ustanovenia článku 8a smernice EIA, týkajúce sa povinného zavedenia monitorovacích opatrení, tak by súd s poukazom na prednosť práva EÚ rozhodol priamo podľa článku 8a smernice EIA a stanovil obligatórne monitorovacie opatrenia.